

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 238/17

KLAGER: Margit Steinholt
PUBLIKASJON: NRK
PUBLISERINGSDATO: 15.10.2017
REDAKSJON: NRK
STOFFOMRÅDE: Utenriks
SJANGER: Nyhet
SØKERSTIKKORD: Hensyn til barn, hensyn i arbeidsprosessen
REGISTRERT: 18.10.2017
BEHANDLET I PFU: 23.01.2018
BEHANDLINGSTID: 95 dager
KLAGEGRUPPE: Privatperson
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

NRK Dagsrevyen publiserte **søndag 15. oktober 2017** et lengre nyhetsinnslag fra Nigeria. Innslaget handlet i hovedsak om ei 11 år gammel jente som hadde unnsloppet et sjølmordsoppdrag for terrororganisasjonen Boko Haram. Jenta hadde tatt av seg bombebelte hennes egen far hadde satt på henne. Hun ble funnet av og tatt hånd om av det nigerianske militæret. Innslaget var laget av NRKs Afrika-korrespondent. Jenta er avbildet og navngitt i innslaget.

Innslaget hadde slik intro fra studio:

«I Nigeria bor (navn). En 11 år gammel jente som terrorgruppen Boko Haram ville bruke som selvmordsbomber. Hun ble sendt ut av sin egen far med et bombebelte festet rundt livet, med ordre om å drepe flest mulig. Så langt i år har 113 barn sprengt seg selv i lufta. 11 år gamle (navn) kunne ha blitt det neste offeret. Men jenta nektet å følge ordre om å detonere bomben.»

Utannonsering fra studio:

«Og militærledelsen i Nigeria vil ikke la seg intervju av Søndagsrevyen og heller ikke svare på hva som er deres planer for fremtiden til 11 år gamle (navn).»

Utskrift av hele innslaget er vedlagt.

KLAGEN:

Klageren mener NRK har opptrådt i strid med to punkter i Vær Varsom-plakaten. Punkt 4.8, det såkalte barnepunktet, krever at mediene skal ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan ha for barn, mens punkt 3.9 maner til varsomhet i arbeidsprosessen. Klageren mener 11 år gamle (navn) umulig kunne forstå hva hun var med på da hun lot seg intervjuet og identifisere av NRK. Klageren mener NRKs korrespondent misbrukte sin rolle som journalist overfor et traumatisert, kontaktsøkende barn for å få tak i en spektakulær historie. Hun mener jenta er så ung at hun ikke kan overskue hva hennes opptreden i internasjonale medier kan få for hennes framtid.

Klageren mener NRK har utsatt jenta for mulig hevn fra Boko Haram fordi hun er avbildet og navngitt, og fordi det av innslaget også framgår hvor hun befinner seg. Klageren mener det heller ikke er noe argument at nigeriansk TV allerede har eksponert jenta fordi NRK har et selvstendig ansvar. Hun ser at historien både er god og viktig, men at den kunne blitt presentert «uten at et traumatisert barn ble eksponert og identifisert. I dagens medie verden der nyheter spres på internett i løpet av sekunder, kan ikke NRK garantere at ikke innslaget i Søndagsrevyen 15.10.17 var til skade for ei lita jente på 11 år».

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

BEGRENSNING AV KLAGEN:

Klager er blitt informert om utvalget kun kan ta stilling til klagen opp mot VVP 4.8, om konsekvens for barnet.

TILSVARSRUNDEN:

NRK avviser klagen og framhever at det ble gjort grundige vurderinger av mulige konsekvenser før publisering. Det vises til at NRK normalt ikke identifiserer barn som har vært utsatt for traumatiske opplevelser og at det må være helt spesielle forhold som skal tilsi en annen vurdering. «Noen ganger må denne hovedregelen veies opp mot allmenne informasjonsbehov om grusomheter som ellers kan være vanskelige for publikum å forstå og ta inn over seg konsekvensene av – dette gjelder særlig når mediene skal rapportere om konsekvensene for sivilbefolkningen av krig, konflikt og katastrofer.» NRK viser her til punkt 1.5 i Vær Varsom-plakaten. Dette punktet tilsier at pressen skal beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep. Det vises til at PFU tidligere har slått fast at det kan være akseptabelt å publisere identifiserende bilder av krigsskadede barn, også i sammenhenger hvor barnas videre skjebne er uvis. NRK mener at hvordan barn påvirkes av krig eller blir brukt som våpen i krig har stor allmenn interesse, fordi det er av stor allmenn interesse å vise krigens virkelighet. Det mest kjente historiske eksempelet er, ifølge NRK, bildet av ni år gamle Kim Puc, «napalmjenta», fra Vietnamkrigen. Det vises også til nyere bilder, blant annet fra krigen i Syria og Jemen, og bilder av Malala Yousafzai fra Pakistan.

NRK uttrykker forståelse for at noen reagerer på at redaksjonen lar en så ung jente stå fram for å fortelle en så rystende historie. I ettertid ser NRK at utannonseringen kan gi inntrykk av

at redaksjonen ikke undersøkte hvilke konsekvenser publiseringen kunne få for (navn). «Men faktum er at NRK gjorde grundige vurderinger av mulige konsekvenser for intervjuobjektet; både før intervjuet ble gjennomført og mellom intervju og publisering.» Fra NRKs side vises det til at man begynte dette arbeidet to uker før intervjuet ble gjennomført og at dette primært handlet om jentas sårbarhet og også eventuelle positive konsekvenser av kontakten med NRK. Det anføres at hun på intervjutidspunktet hadde vært tre måneder under beskyttelse av militæret, under stabile og trygge rammer i provinshovedstaden Maidiguri i delstaten Borno. Det opplyses også at NRK hadde et møte med militærledelsen og med en sikkerhetsoffiser fra WHO. Det vises til at man fikk forsikringer om at hun ikke sto i fare for hevn fra Boko Haram. I forbindelse med publiseringen ble også andre kilder konsultert.

NRK viser også til at hennes historie allerede har vært fortalt på nigeriansk tv, der hun også ble identifisert, og at en norsk eksponering ikke vil endre hennes situasjon. Men NRK valgte bevisst å ikke bruke hennes etternavn.

Om vurderingen sier NRK: «På bakgrunn av alle disse opplysningene fra flere uavhengige kilder konkluderer NRK med at et åpent intervju med (navn) ikke ville påvirke hennes sikkerhet i negativ retning, og at det i beste fall kan ha en positiv effekt for hennes framtid at historien hennes blir kjent.»

Klageren er ikke beroliget av NRKs tilsvarende svar og opprettholder klagen. Hun mener det er vesentlig forskjell på barn som er rammet av krigshandlinger og barn som har nektet å utføre krigshandlinger. Hun mener også at NRKs undersøkelser hos andre organisasjoner ikke tar høyde for at saken er utradisjonell og at det dreier seg om en jente som «brandes» for heltestatus, både av nigeriansk media og militære». Hun peker på at reportasjen heller ikke drøfter nigerianske myndigheters motiv i saken.

Klageren mener ellers sammenligningen med Malala Yousafzai er urimelig og irrelevant av flere grunner, ikke minst fordi Malala hadde en familie rundt seg. Endelig etterlyser klageren opplysning om hvem, om noen, som er (navn)s verge.

NRK opplyser at det er militærmyndighetene i Nigeria som fungerer som (navn)s verge og at det er disse som har gitt NRK tillatelse til å intervju henne i forbindelse med den påklagede reportasjen. Konsekvensene av identifiseringen ble også drøftet med dem. Samtidig fremholder NRK at Nigeria ikke er et militærdiktatur, men et land med et åpent og veletablert demokrati som kjemper mot en brutal og ekstrem islamistisk gerilja.

«Det er ingen tvil om at (navn) har vært utsatt for ekstreme påkjenninger, og at hun fortsatt er i en svært vanskelig situasjon. Men det sentrale for oss i denne saken har vært å vurdere om vår omtale og identifisering kan påvirke hennes situasjon i negativ retning, nå eller senere, slik VVP 4.8 pålegger oss å gjøre.»